

Η ευλογία του ξένου

Η μετανάστευση ούτε εισβολή είναι, ούτε πλήγη, ούτε κατάρρα, μα απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή, αλλά και την κατανόηση του κόσμου όλου.

Πεδίον του Άρεως, ώρα για παιχνίδι. Τα μεταναστόπουλα δεύτερης γενιάς ήταν εκείνα που σε μεγάλο βαθμό επανασύστησαν τους γονείς τους στην ελληνική κοινωνία.

—
Φωτογραφία:
eurokinissi/**Τατιάνα Μπόλαρη**

Κείμενο:
Σπύρος Ζωνάκης

Ιταλία. Σε όλη τη χώρα μικρές μαύρες αφίσες με σύνθημα «Έξω οι ξένοι» καλούν τους μετανάστες σε απεργία στις 20 Μαρτίου. Άλλη μία απεργία σκέφτονται κάποιοι. Όμως, τι θα συμβεί, πραγματικά, αν όλοι οι μετανάστες φύγουν από τη χώρα; Πόσο θα επηρεαστεί η καθημερινότητα των υπολοίπων; Και η οικονομία της χώρας; Θα αντέξει; Τι θα γίνει αν απεργήσουν έστω και μία μέρα οικιακές βοηθοί, οικοδόμοι, αγρότες, νοσηλευτικό προσωπικό, συνοδοί ηλικιωμένων, βιομηχανικοί εργάτες, ιερείς, βοσκοί, υπάλληλοι

«Η παρουσία των μεταναστών στη χώρα μας είχε ως αποτέλεσμα μια αυξημένη ζήτηση που οδήγησε στη δημιουργία 125 χιλιάδων νέων θέσεων απασχόλησης».

σε βενζινάδικα, καταστήματα και την τροφοδοσία; Ο συγγραφέας Βλαντίμιρο Πόλτσι (Bladimiro Polchi), στο βιβλίο του «Έξω οι ξένοι», που εκδόθηκε το 2010, σκιαγραφεί το χάος που θα επικρατήσει, αποτυπώνοντας τη συμβολή των μεταναστών στην οικονομία της χώρας. «Θα ερχόταν η πλήρης παράλυση. Ο πρώτος τομέας που θα σταματούσε θα ήταν αυτός της οικοδομής. Ιδίως στις μεγάλες πόλεις, εκεί όπου η ξένη εργατική δύναμη αγγίζει το 50%. Τα εργοτάξια θα ακινητοποιούνταν με τη μία. Έπειτα θα ερχόταν η σειρά της κατασκευαστικής βιομηχανίας. Στα εργοστάσια, πράγματι, οι μετανάστες παίζουν ρόλο-κλειδί. Ένα παράδειγμα; Οι υπεύθυνοι στους φούρνους εικοσιτετράωρης λειτουργίας των κεραμικών βιομηχανιών. Μετά τη βιομηχανία, θα έμπαινε σε κρίση η γεωργία: η συγκομιδή της σοδειάς βρίσκεται στα χέρια των εποχιακών και παράνομων μεταναστών. Θα έμεναν άδειες οι αγορές λαχανικών και φρούτων. Έπειτα θα ερχόταν η σειρά

Λόουελ, ΗΠΑ, 1921, ελληνικό καφενείο. Φωτογραφία από το βιβλίο της Μαρίας Ηλιού «The Journey. The Greek American Dream 1890-1980», εκδόσεις Benaki Museum – Proteus, 2009.

των ζωοτεχνικών μονάδων: στη σφαγή των ζώων, οι ξένοι ξεπερνούν το 50% του εργατικού δυναμικού. Και επίσης: στις μεγάλες πόλεις θα έπρεπε να κλείσουν πολλά εστιατόρια, ξενοδοχεία, πιτσαρίες. Στις οικογένειες θα ξεσπούσε πανικός και μια πτώση της ποιότητας ζωής, από την εξαφάνιση των υπεύθυνων στη φροντίδα ηλικιωμένων, οικιακών βοηθών και νταντάδων», μας πληροφορεί ο κ. Πόλτσι. «Ξέρετε, δε, πόσοι είναι οι ξένοι εργάτες που πληρώνουν τις ασφαλιστικές εισφορές τους στην Ιταλία; Δύο εκατομμύρια. Και πόσοι από αυτούς ζητούν σύνταξη; Μόνο 22 χιλιάδες το χρόνο. Δηλαδή δίνουν πολλά και παίρνουν λίγα. Ανάμεσα στους μετανάστες υπάρχει ένας συνταξιούχος για κάθε 25 κατοίκους, ενώ ανάμεσα στους Ιταλούς υπάρχει ένας συνταξιούχος για κάθε πέντε κατοίκους. Αν οι μετανάστες εξαφανίζονταν, το ασφαλιστικό σύστημα θα κατέρρεε», προσθέτει.

Τα πολλαπλασιαστικά οφέλη της μετανάστευσης στις χώρες υποδοχής αναδεικνύει και ο κ. Ίαν Γκόλντιν, διευθυντής της Σχολής Μάρτιν του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. «Η

συμβολή των μεταναστών στην οικονομική ανάπτυξη θεωρείται δεδομένη. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, σύμφωνα με μια μελέτη που χρηματοδότησε η ίδια η κυβέρνηση, το 2006, οι μετανάστες συνεισέφεραν περίπου έξι δισεκατομμύρια στερλίνες στην εθνική οικονομία. Μια μελέτη, δε, της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας έδειξε ότι οι γεννημένοι στο εξωτερικό κάτοικοι της Βρετανίας κατέβαλαν στα κρατικά ταμεία 10% περισσότερα χρήματα από όσα εισέπραξαν και κατέληγε πως αν δεν υπήρχαν οι μετανάστες, θα έπρεπε είτε οι δημόσιες υπηρεσίες να συρρικνωθούν είτε η κυβέρνηση να αυξήσει τη φορολογία εισοδήματος κατά 1%. Λόγου χάρη, όταν μια ανειδίκευτη μετανάστρια καταφύγει από το Μεξικό στην Καλιφόρνια και αναλάβει τη φροντίδα κάποιων παιδιών, η μητέρα τους μπορεί να δουλέψει. Με τη μετανάστευση ενός μόνον ατόμου, δυο άνθρωποι συμμετέχουν στην αγορά εργασίας. Αυτά τα έμμεσα και δευτερογενή αποτελέσματα δεν τα έχουμε υπολογίσει ακόμα», σημειώνει. «Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, αύξησαν

τις απελάσεις, ενώ τα διάφορα προγράμματα εξυγίανσης και διάσωσης επιχειρήσεων είχαν απαγορευτικές ρήτρες όσον αφορά την πρόσληψη μεταναστών σε αυτές. Πολλές αναπτυγμένες χώρες καταπολεμούν την παράνομη μετανάστευση, διοχετεύοντας αυξημένους πόρους στον έλεγχο των συνόρων. Θα πρέπει, αντιθέτως, να διευκολύνουν τη νόμιμη μετανάστευση, να υιοθετήσουν

«Όλες οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ψεύδονται για το ζήτημα της μετανάστευσης, εμφανίζουν ως απειλή την ευλογία».

διαδικασίες νομιμοποίησης, με αυξημένες ποινές για όσους εργοδότες θέλουν να απασχολούν παράνομους μετανάστες με πενιχρές αμοιβές. Μια μελέτη, μάλιστα, που είχε παραγγείλει ο δήμαρχος του Λονδίνου κατέληγε στο συμπέρασμα πως αν νομιμοποιούνταν οι περίπου 618.000 παράνομοι μετανάστες της Βρετανίας, το καθαρό όφελος για τη βρετανική οικονομία θα έφτανε τα τρία δισεκατομμύρια λίρες», συνεχίζει ο κ. Γκόλντιν.

Αυτή τη σύνδεση της μετανάστευσης με την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας τις δεκαετίες του 1990 και του 2000 φέρνει στην

επιφάνεια ο κ. Σταύρος Ζωγραφάκης, καθηγητής στο Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών. «Οι μετανάστες συνεισέφεραν σημαντικά στη βελτίωση των επιδόσεων της ελληνικής οικονομίας και στην επίτευξη των στόχων που απαιτούσε η ένταξη στην ΟΝΕ. Η παρουσία τους έχει συμβάλει στη βελτίωση των δημογραφικών δεικτών, στη στήριξη των ασφαλιστικών συστημάτων και στην αύξηση του δυνητικού παραγόμενου προϊόντος, ενώ τόνωσε την αγροτική παραγωγή, καλύπτοντας τις θέσεις απασχόλησης που εγκατέλειψαν οι Έλληνες.

ΕΠΙΜΟΝΟΙ ΜΥΘΟΙ

Μελέτες έχουν δείξει ότι η συνεισφορά των μεταναστών στην ενεργό ζήτηση έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των θέσεων απασχόλησης. Η παρουσία τους στη χώρα μας είχε ως αποτέλεσμα μια αυξημένη ζήτηση που οδήγησε στη δημιουργία 100 έως και 125 χιλιάδων νέων θέσεων απασχόλησης, εκ των οποίων 85 με 100 χιλιάδες ήταν θέσεις απασχόλησης για έλληνες εργαζόμενους. Λαμβάνοντας υπόψη και τις δευτερογενείς επιδράσεις, η επίπτωση των μεταναστών στο ΑΕΠ, την περίοδο

προ κρίσης, πλησίαζε το 3%». Τους μύθους που συνοδεύουν τη μετανάστευση στην Ελλάδα καταρρίπτει ο δικηγόρος Βασίλης Παπαστεργίου, συντάκτης μαζί με την Ελένη Τάκου της έκδοσης «Οι επίμονοι μύθοι για τη μετανάστευση στην Ελλάδα». «Ένας από τους μύθους είναι ότι οι μετανάστες έχουν έρθει εδώ και μας παίρνουν τις δουλειές. Στην πρόσφατη ιστορία της μετανάστευσης στην Ελλάδα δεν εντοπίστηκε σοβαρός ανταγωνισμός για τις ίδιες θέσεις εργασίας μεταξύ ντόπιων και ξένων, ούτε κάποια σοβαρή επίπτωση στο επίπεδο των μισθών. Ο κύριος λόγος είναι ότι, κατά βάση, οι μετανάστες απασχολήθηκαν σε θέσεις ανειδίκευτης και χειρωνακτικής εργασίας, που δεν ήταν δημοφιλείς στις τάξεις των γηγενών, ενώ η μεταναστευτική εργασία υπήρξε σε μεγάλο βαθμό ανασφάλιστη, επισφαλής και κακοπληρωμένη. Λόγω του χαμηλού κόστους της, δημιουργήθηκε πρόσθετη ζήτηση θέσεων εργασίας, η οποία δημιούργησε επιπλέον θέσεις απασχόλησης για γηγενείς εργαζόμενους. Μεγάλος αριθμός απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας μετακινήθηκε σε άλλους τομείς (κυρίως στις υπηρεσίες), ενώ πολλές χιλιάδες γυναίκες αποδεσμεύθηκαν από την οικιακή εργασία και εντάχθηκαν στην αγορά εργασίας. Τη δεκαετία 1998-2008, που σημαδεύτηκε από την αύξηση και νομιμοποίηση του μεταναστευτικού πληθυσμού στην Ελλάδα, οι θέσεις απασχόλησης αυξήθηκαν κατά 541.000. Από αυτές, οι 322.000 αφορούσαν γυναίκες», σημειώνει ο κ. Παπαστεργίου.

Σε μία μελέτη, μάλιστα, εξετάστηκαν τρία διαφορετικά σενάρια: παύση κατανάλωσης των μεταναστών, η αύξηση των μεταναστών κατά 215.000 και η τμηματική αποχώρηση των μεταναστών από την Ελλάδα. «Η πραγματοποίηση του πρώτου σεναρίου συνεπάγεται απώλεια 85-

110.000 θέσεων εργασίας για γηγενείς και 15.000 θέσεων για μετανάστες, του δεύτερου σεναρίου δημιουργία 100.000 θέσεων για μετανάστες και 15.000 για Έλληνες, ενώ του τρίτου σεναρίου έχει ως συνέπεια ότι, εφόσον οι μετανάστες εγκαταλείψουν 340.000 θέσεις εργασίας, οι Έλληνες, σταδιακά, θα καλύψουν μόνο τις 204.000 εξ αυτών. Όλες οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ψεύδονται για το ζήτημα της μετανάστευσης, εμφανίζουν ως απειλή την ευλογία και ανοιγοκλείνουν την κάνουλα ανάλογα με τις δικές τους προτεραιότητες και για να κρατούν τους μετανάστες με μειωμένα εργασιακά δικαιώματα», σημειώνει ο εργατολόγος Απόστολος Καψάλης, ερευνητής εργασιακών σχέσεων στο Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ.

«Πρόσφατα, δε, σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, όπως τη Βρετανία και τη Γερμανία, οι εργοδότες “ξαναβρήκαν την όρεξη για εργατικές μεταναστεύσεις”, επειδή οι μετανάστες μισθωτοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως συνειδητή εργοδοτική επιλογή για τη διευκόλυνση της απορρύθμισης των αγορών εργασίας. Στη χώρα μας, εάν ο μετανάστης δεν καταφέρει να βρει έναν εργοδότη ο οποίος να εκπληρώνει τις κοινωνικοασφαλιστικές του υποχρεώσεις όχι στο ακέραιο, αλλά στο προβλεπόμενο όριο για κάθε κατηγορία μεταναστών μισθωτών, χάνει οριστικά την άδεια διαμονής του, άρα και το δικαίωμα να εργαστεί νόμιμα στη χώρα. Αυτή η επιλογή του κράτους να μετακυλίζει το βάρος της νομιμότητας της αγοράς εργασίας στον αδύναμο πόλο και στις πλάτες των μεταναστών εργαζομένων δεν μπορεί να γίνεται αποδεκτή. Η καταγγελία της ανασφάλιστης εργασίας τόσο των επίσημων όσο και των ανεπίσημων μεταναστών θα μπορούσε να παραπέμπει σε ωφελήματα διοικητικής και οικονομικής φύσης. Ενδεικτικά, μέρος του άμεσα εισπράξιμου προστίμου θα μπορούσε να διατίθεται

Εορτασμός της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού από τους χριστιανούς Αιθίοπες της Αθήνας. Φωτογραφία: eurokinissi/Αντώνης Λάμπρου

για τη χρηματοδότηση δράσεων και μηχανισμών ένταξης των μεταναστών», συμπληρώνει ο κ. Καψάλης.

Χρωστάει η ύπαιθρος της Πέλλας και της Χαλκιδικής την έξοδό της από το μαρασμό στην άφιξη των μεταναστών αγρεργατών; Αυτό είναι το συμπέρασμα έρευνας πεδίου που πραγματοποίησαν από το Μάιο του 2007 ως τον Ιανουάριο του 2008 οι Λόης Λαμπριανίδης και Θεοδόσης Συκάς.

ΤΟ ΖΩΝΤΑΝΕΜΑ

«Κατά τις δύο δεκαετίες που προηγούνται της έλευσης των μεταναστών, το αβέβαιο γεωργικό εισόδημα και η γενικότερη στροφή της οικονομίας στον τριτογενή τομέα είχε ωθήσει τους νέους εκτός γεωργίας. Μετά την έλευση των μεταναστών, οι κληρονόμοι γεωργικών εκτάσεων που είχαν εγκαταλείψει τη γη τους διαβλέπουν την προοπτική επαναξιοποίησής της και αναθέτουν τη διαχείριση της παραγωγής στους ικανότερους και πιο έμπιστους μετανάστες, τους οποίους αναβαθμίζουν σε επιστάτες. Εξάλλου, η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στους μετανάστες εξασφάλισε στους

αγρότες χρόνο ώστε να επιδοθούν σε άλλες δραστηριότητες, όπως στο εμπορικό κομμάτι της εκμετάλλευσης. Και στους δύο νομούς, οι αγρότες αναδιαρθρώνουν τα είδη των καλλιεργειών τους, επιλέγοντας εκείνες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και με εξαγωγικό προσανατολισμό. Στη Χαλκιδική, προσθέτουν κουνουπίδια, μπρόκολα και λαχανικά, ώστε να επιτύχουν αγροτικό εισόδημα όλη τη διάρκεια του έτους, ενώ στην

Αν νομιμοποιούνταν οι 618.000 παράνομοι μετανάστες της Βρετανίας, το όφελος για τη βρετανική οικονομία θα έφτανε τα τρία δισεκατομμύρια λίρες.

Πέλλα σιτοβολώνες μετατρέπονται σε δενδρώνες με δαμασκηνίες και κερασιές», μας λέει ο κ. Συκάς, διδάκτωρ του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του ΠΑΜΑΚ. «Ακόμη και μετά την υιοθέτηση των δύο προγραμμάτων νομιμοποίησης το 1997 και το 2001, όπου τα ημερομίσθια στη γεωργία άρχισαν να αυξάνονται, οι ντόπιοι, συνήθως, δέχονταν να καταβάλουν το τίμημα. Η παρουσία των μεταναστών ήταν πολλαπλά ωφέλιμη για τους γηγενείς κατοίκους, είχε ξαναζωντανέψει

Σίδνεϊ, 1965. Έλληνες μετανάστες χτίζουν την Όπερα του Σίδνεϊ και στήνουν χορό στο μεσημεριανό τους διάλειμμα.

«Εμπόριο Βορρά-Νότου». Σκίτσο του Rainer Ehrh από την έκδοση World Press Cartoon του 2008.

γυράσκοντες οικισμούς. Οι μετανάστες άρχισαν, δε, να αποκτούν κοινωνική αποδοχή. Παρατηρήσαμε, μάλιστα, ότι τα μεταναστόπουλα δεύτερης γενιάς ήταν εκείνα που σε μεγάλο βαθμό επανασύστηναν τους γονείς τους στην τοπική κοινωνία. Έπαυε ένας μετανάστης να είναι ο “Αλβανός που μας κάνει τις δουλειές” και γινόταν ο πατέρας του Μπέντρι, του συμμαθητή των δικών τους παιδιών», καταλήγει ο κ. Συκάς.

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ

«Πόσα στοίχισαν και στοιχίζουν στους Έλληνες οι πρόσφυγες;» «Το ερώτημα αυτό το ακούω από φίλους και γνωστούς, άλλοτε καλόβουλα ως απορία και άλλοτε κακόβουλα ως ξενοφοβική δήλωση. Η ξεκάθαρη απάντηση είναι ότι οι έλληνες πολίτες δεν πλήρωσαν τίποτα για τους πρόσφυγες. Στην πραγματικότητα, ωφελήθηκαν οικονομικά από την προσφυγική κρίση, λόγω της αύξησης του ΑΕΠ που προέκυψε από την εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό. Από τα επίσημα στοιχεία της Ε.Ε., προκύπτει ότι τα δύο βασικά Ταμεία της Ε.Ε. που παρέχουν πόρους για το προσφυγικό, το Ταμείο για το Άσυλο, τη Μετανάστευση και την Ενσωμάτωση (AMIF) και το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF), παρείχαν για την

αρωγή των προσφύγων στην Ελλάδα 816,4 εκατομμύρια ευρώ από το 2015 μέχρι σήμερα. Η εθνική συμμετοχή στις δράσεις αρωγής των προσφύγων μέσω των Ταμείων AMIF και ISF κυμαίνεται μεσοσταθμικά στο 10%. Το ποσό αυτό, ως έξοδο, υπολείπεται πάρα πολύ του οφέλους που προκαλεί η προερχόμενη από το προσφυγικό άνοδος των ΑΕΠ», σημειώνει ο Γιώργος Αγγελόπουλος, επίκουρος καθηγητής Κοινωνικής και Πολιτικής Ανθρωπολογίας στο ΑΠΘ. «Από το 2017 και μέχρι σήμερα, η ελληνική οικονομία ωφελείται από τα ποσά του προσφυγικού μέσω της αύξησης της απασχόλησης (όπως μισθοδοσία του προσωπικού που ασχολείται σε δομές φιλοξενίας, σε ΜΚΟ, σε διεθνείς οργανισμούς), μέσω της αύξησης της κατανάλωσης (επί παραδείγματι, “κουπόνια” ή πιστωτικές κάρτες που έχουν οι πρόσφυγες και ψωνίζουν είδη πρώτης ανάγκης) και μέσω των ενοικίων σε διαμερίσματα και ξενοδοχεία. Αυτή είναι η χυδαία λογιστική πραγματικότητα. Οι ανθρώπινες ζωές που σώζονται στο Αιγαίο ή στον Έβρο δεν μετριοούνται με οικονομικούς δείκτες κόστους - οφέλους», συνεχίζει ο κ. Αγγελόπουλος. Ακριβώς την πολλαπλή κοινωνική και οικονομική ωφέλεια που σήμανε για το Κιλκίς η έλευση των προσφύγων διηγούνται οι Μάγδα Γυριχίδου και

Δημήτρης Δεμερτζής, μέλη του Συλλόγου Εθελοντών Κιλκίς Omnes. «Ήμασταν μια ομάδα εθελοντών που, όταν ξεκίνησαν οι προσφυγικές ροές, βοηθήσαμε με όποιον τρόπο μπορούσαμε στο καμπ της Ειδομένης. Μάλιστα, πήραμε ευάλωτους ανθρώπους από τον καταυλισμό, όπως εγκυμονούσες γυναίκες, και τους βάλαμε σε διαμερίσματα, όπου το ενοίκιο και το ρεύμα το πλήρωναν φίλοι από τη βόρεια Ευρώπη ή και ντόπιοι. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες επικοινωνήσε μαζί μας, το 2016, και μας προέτρεψε να πάρουμε μορφή συλλόγου, ώστε να μπορούμε να σηκώσουμε το πρόγραμμα στέγασης Εστία. Πλέον, φιλοξενούμε 600 περίπου αιτούντες άσυλο σε 122 διαμερίσματα (με χρηματοδότηση της Ύπατης Αρμοστείας), στο Κιλκίς, την Αξιούπολη και το Πολύκαστρο. Πάνω από 5.310.000 ευρώ έχουν διανεμηθεί στην τοπική κοινωνία μέσω της ενίσχυσης της απασχόλησης στην περιοχή, των ενοικίων, της κατανάλωσης στα τοπικά καταστήματα και τα σουπερμάρκετ. Ιδιοκτήτες που είχαν για χρόνια κλειστά τα διαμερίσματά τους κατάφεραν να τα νοικιάσουν και να έχουν μια πηγή εισοδήματος. Υπήρχαν σχολεία στην Αξιούπολη και το Πολύκαστρο με πέντε και έξι μαθητές που ήταν έτοιμα να κλείσουν. Με την έλευση 200 προσφυγόπουλων, μπόρεσαν να μείνουν ανοιχτά», επισημαίνει η Μάγδα. «Ο σύλλογος απασχολεί 58 εργαζόμενους, από την περιοχή, κοινωνιολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, συνάδελφοι που ήταν με το διαβατήριο στο χέρι, έτοιμοι να μεταναστεύσουν σε κάποια ευρωπαϊκή χώρα. Από την άλλη, αυτό που επιχειρούμε είναι τα χρήματα να ξοδεύονται τοπικά. Για οτιδήποτε χρειαστούμε, χρώματα, σιδερικά, προχωρούμε σε έναν τοπικό διαγωνισμό και παίρνει την ανάθεση εκείνη η επιχείρηση που έχει την οικονομικότερη τιμή», υπογραμμίζει ο Δημήτρης, υπεύθυνος του κέντρου ένταξης του συλλόγου. 📍

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΥΘΥΝΗΣ

Stoiximan

Οι Μικροί Ήρωες μαθαίνουν!

Τώρα ακόμα περισσότερα παιδιά από όλη την Ελλάδα!

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΣΤΟ IROES.GR

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΘΑ ΑΝΟΙΞΟΥΝ ΣΥΝΤΟΜΑ!

**ΜΙΚΡΟΙ
ΗΡΩΕΣ!**
www.iroes.gr